

POHŘEBIŠTĚ LIDU POPELNICOVÝCH POLÍ V ROSICÍCH NAD LABEM

Vít Vokolek

Archeologická naleziště v místech větších měst a jejich bezprostředním okolí byla jak v minulosti tak jsou i v současnosti většinou zcela ničena, často bez systematických záchranných výzkumů. Platí to plnou mírou zvláště na pohřebiště lidu popelnicových polí, která v okolí Pardubic tvoří nejvýraznější složku pravěkého osídlení. Jedno z nich, pohřebiště v Rosicích n. L. náleží k nejdříve objeveným nekropolím a přesto, mimo kratší zmínky o objevech, nebylo nikdy jako celek publikováno.¹ Přistupujeme-li k soustavnému zpracování památek období lidu popelnicových polí ve východních Čechách, nemůžeme toto pohřebiště opomenout, i když se většinou nedochovala dokumentace a především nálezné celky.

Historie objevu a zkoumání rozsáhlého zárovňého pohřebiště Rosicích n.L. začíná v r. 1870, v době, kdy byla stavěna stanice železniční dráhy Pardubice - Chrudim - Jihlava (obr. 1 A). Před tím se v těchto místech rozkládala písčité duna porostlá lesíkem. Při výstavbě nákladní rampy bylo zničeno mnoho hrobů, uložených v jemném písku, o kterých podal pohotově zprávu v Památkách archeologických J. Smolík, tehdy profesor reálného gymnázia v Pardubicích,² který se v červenci téhož roku pokusil i o samostatný výkop. Nalezené předměty uložil jak ve sbírkách reálného gymnázia (později byly předány do M v Pardubicích), tak v NM v Praze. Ještě téhož roku zde dvakrát kopal Dvorní museum ve Vídni (ing. Niedzwiedski), které získalo mimo kovové milodary celkem 81 nádob.

Další výzkum této části pohřebiště provedl V. Diviš v r. 1885, který prozkoumal

- 1) Celkový přehled a literaturu viz J. Filip, Popelnicová pole a počátky železné doby v Čechách, Praha 1936-7, 166-165.
- 2) J. Smolík, Pohanské pohřebiště u vesnice Rosice blíž Pardubic, Památky archeologické IX, 1874, 154 - 155.

prostor mezi nádražní budovou a nákladní rampou.³ Objevil řadu netknutých hrobů, z nichž získal téměř 100 nádob a drobné milodary z bronzu i železa. Většinu předmětů (mimo 8 nádob předaných NM v Praze) uložil do sbírek pardubického muzea. Celá tato část pohřebiště (obr. 1 A) shodou okolností náleží nejmladší fázi nekropole, slezskoplatěnické kultury II - III. stupně.

Druhá, starší část pohřebiště, se rozkládá SZ směrem, ve vzdálenosti asi 500 m (obr. 1B). Zde u náspu zrušené železniční trať do Liberce, jejíž stavba již v r. 1856 jistě zničila řadu pohřbů, zkoumal V. Diviš v r. 1894 na pozemku p. Topiče.⁴ Po obou stranách bývalé trať prokopal plochu 58 m² a vedle řady narušených hrobů objevil několik netknutých, vzdálených od sebe 2 - 3 m. Nalezené předměty, především keramika, tvoří rovněž součást pravěké sbírky pardubického muzea.

V r. 1898 se pokusil o další výzkum na pozemku J. Topiče, na parc. č. 303 J. Felcman.⁵ Pole podle něho neslo název "Na Žďárech". Ačkoliv prokopal velkou část pozemku, našel pouze 3 hroby a zbytky žároviště, které sahalo do železničního průkopu. Hrob 1 nalezen ve vzdálenosti 40 m od železničního domku a uložen byl v hl. 45 cm pod povrchem. Sestával z větší nádoby se spálenými kůstkami přikryté plochou mísou, částečně spadlou, na druhé straně stála mísovitá nádoba a další, menší, ve střepích. Podle Felcmana byly nádoby tak rozpadlé, že nebylo možno vyzvednout. Hrob 2 vzdálený jen 2,5 m, byl opět v hl. 40 cm pod ornici. Obsahoval velkou nádobu se spálenými kostmi, přikrytou velkou mísou se 2 uchy a po straně ležela miskovitá nádobka, 6,5 cm vysoká. Hrob 3 (obr. 2:1) nalezen 6 m od hr. 1 blíže k strážnímu domku a ležel v hl. 40 cm. Obsahoval velkou nádobu s kostmi, 18 cm vysokou, přikrytou mísou se 2 uchy. V popelnici nalezen šůtek bronzové spony (obr. 2:3,4). Vedle popelnice nalezen bronzový knoflík (obr. 2:2) a dvě malé nádobky. Ve vzdálenosti 52 m od strážního domku bylo částečně prozkoumáno žároviště se zbytky uhlíků a roztrošených střepů, nedaleko stála osamocená nádoba bez stop pohřbu. Všechny tyto hroby náleží lužické kultuře. Ještě na jaře 1902 zde zkoumal J.L. Píče a objevil 6 hrobů řídce rozložených a "chudších".⁶ Nálezy z výzkumů J. Felcmana a J.L. Píče byly uloženy v NM v Praze. Tímto výzkumem zkončily v Rosicích n.L. systematické práce a další nálezy pocházejí již jen z náhodných objevů při stavebních nebo jiných zemních pracích.

O nálezech z r. 1933 nejsme vůbec informováni, několik nádob takto označených je uloženo v M v Pardubicích (např. inv. č. 3437, obr. 3-5, 3434, 3431, obr. 12:4, 15:2). Podle toho, že náleží lužické a starší fázi slezskoplatěnické kultury, byly učiněny někde v prostoru mezi částí A a B. Platí to také o části lužické mísy,

3) V. Diviš, Dodatky k žárovým pohřebištím u Rosic n.L. typu slezského a lužického, Památky archeologické XXXIII, 1923, 331 - 332.

4) Tamtéž, str. 332.

5) J. Felcman, Archeologická vycházka do východních Čech. Žárové hroby typu slezského u Rosic blíž Pardubic, Památky archeologické XVIII, 1898-9, 411 - 415.

6) J.L. Píče, Starožitnosti země České II, 3, Praha 1905, 286.

nalezené v r. 1934, označené "písky u nádraží" (inv.č. 3436, obr. 4:4).

Důležité nálezy byly učiněny v r. 1943, kdy při kopání plynovodu v ulici Na Cikánce, na parc.č. 621/10 byl zachráněn obsah 5 žárových hrobů (obr. 1, poloha D). Hroby silně narušené průkopem, zachráněné amatéry⁷ náleží jak lužické kultuře (hr. 1a, b, 2/43), tak starší fázi slezskoplatěnické kultury (hr. 3-5/43). Zlomky nádob v hr. 1 byly tak blízko sebe, že nelze rozhodnout, zda jde o dva hroby (1a, b) či o jeden. Všechny byly uloženy v sypkém písku v hl. 50 cm (hr. 3 - 5), 80 cm (hr. 1a, b) až 90 cm (hr. 2). Slezskoplatěnické hroby 3-5/43 byly vzdáleny asi 70 m severním směrem od skupiny lužických hrobů 1a, b, 2/43.

POPIS JEDNOTILVÝCH HROBŮ

Hrob 1 a/1943

1. Velké osudí, na spodku zdobené svislými a vodorovnými skupinami rýh, hlazeného, šedivě okrového povrchu, ve kterém byly uloženy spálené kosti, v. 315 mm, 1735 (obr. 5:4). 2. Osudí s pupky na výdutí, černohnědého vyhlazeného povrchu, v. 190 mm, 1736 (5:1). 3. Mísa konických stěn s páskových uchem, hlazeného černohnědého povrchu. Přikrývala nád. 1. Výška 141 mm, 1737 (5:2). 4. Ovoidní nádoba se 2 uvažnými uchy, červenohnědého drsného povrchu, v. 223 mm, 1738 (4:3).

Hrob 1 b/1943

1. Dvojchá ovoidní nádoba hrubého červenohnědého povrchu, v. 200 mm, 1739 (6:9). 2. Části mísy zdobené svislým rýhováním hlazeného červenohnědého povrchu, v. 120 mm, 1740 (5:5). 3. Mísy s páskovým uchem, slabě zaobleného těla, hlazeného červenohnědého povrchu, v. 90 mm, 1741 (5:6). 4. Okřínek zdobený vodorovnými rýhami nad lomem a na spodku skupinami vodorovných a svislých rýh, přepálen a deformován žárem, setřelého špinavě okrového povrchu, v. 70 mm, 1742 (7:1). 5. Okřínek zdobený vodorovnými rýhami nad lomem, hlazeného okrového povrchu a olámaného okraje, v. 76 mm, 1743 (7:3). 6. Střepy mísky téměř konických stěn, hlazeného červenohnědého povrchu, 1744 (6:7). 7. Větší bezuché osudí, hlazeného červenohnědého povrchu, v. 210 mm, 1745 (6:1). 8. Větší okřínek červenohnědého hlazeného povrchu, v. 90 mm, 1746 (6:5). 9. Zlomky okříneku zdobeného nad lomem a dnem pásy vodorovných rýh, černavého hlazeného povrchu, 1747 (7:2). 10. Zlomky dvojchá osudí, zdobeného žlábkovanými poloobloučky, šedivě černavého hlazeného povrchu, 1748 (5:8). 11. Střepy džbánku se střechovitě hraněným uchem, hlazeného červenohnědého povrchu, 1749 (6:3). 12. Zlomky hrdla dvojchá osudí, hlazeného šedého, na vnitřní straně červenohnědého povrchu, 1750 (6:4). 13. Dva střepy z horní části amforovitě nádoby s okrajem vodorovně přehnutým, hrubého červenohnědého povrchu, 1751 (6:8). 14. Spodek větší nádoby hlazeného okrového povrchu, 1752

7) Nálezová zpráva W. Lunga ze dne 17. I. 1944 uložena v archivu M v Pardubicích.

